

Võ Nguyên Giáp và Điện Biên Phủ 1954 - Trích BBC

Sự kiện Điện Biên Phủ rất được thế giới quan tâm

Trưởng ban kế hoạch hoá Gia Đình - đặt vòng xoắn phụ nữ - Võ Nguyên Giáp

Tham bại trong các trận chiến Khe Sanh 1968, Mậu Thân 1968, Quảng Trị - 1972

Thường hay huênh hoang làm trò cười cho thiên hạ về trận Điện Biên Phủ

Lê Duẩn từng nhận xét : Giáp chỉ nói dóc, chưa đánh đã run!

Sau những bài của các học giả nước ngoài về vai trò của cố vấn Trung Quốc và sự trợ giúp của Trung Quốc cho Việt Nam trong chiến thắng Điện Biên nay BBC mời quý vị theo dõi phần trích lược cuốn hồi ký "Điện Biên Phủ, điểm hẹn lịch sử" của Võ Nguyên Giáp. Cuốn sách chúng tôi trích dẫn là của Nhà xuất bản Quân đội Nhân dân ấn hành năm 2000 với phần chú là 'hồi ức' của Giáp do Hữu Mai thể hiện.

Những đoạn về cố vấn Trung Quốc

Trước hết, cuốn sách nói khá ít về Trung Quốc và đoàn cố vấn do Vi Quốc Thanh chỉ đạo ở Điện Biên Phủ. Nhưng những phần nói đến họ đều được thể hiện khá tình cảm và cho thấy mối quan hệ đó kéo dài cả sau chiến thắng Điện Biên. Ở trang 396, Giáp còn nhắc tới một kỷ niệm như sau:

Bốn năm sau, Vi Quốc Thanh từ Quảng Tây sang thăm Hà Nội. Đồng chí tặng tôi bức màn trúc có con chim ưng và dòng chữ 'Đông phong nghênh hải hoàn' (Gió đông đón hải hoàn). Đồng chí nói: Những năm ở Việt Nam là thời kỳ hoàng kim trong cuộc đời hoạt động cách mạng của tôi.

Trong thời gian trước khi nổ ra chiến dịch Điện Biên và suốt trong thời gian tấn công tập đoàn cứ điểm được Giáp gọi là 'con nhím thép Điện Biên', cuốn hồi ký chỉ nhắc đến các cố vấn Trung Quốc không nhiều.

Lần thứ nhất là phần ghi trong trang 17. Sau nhiều trang dựng lại bối cảnh quốc tế được viết theo ngôn ngữ của dòng sử chính thống ở Việt Nam như cuộc chiến Triều Tiên, chủ nghĩa thực dân cũ và mới, các nỗ lực chống cộng của phe xâm lược và tình hình chiến sự, tương quan lực lượng hai bên tại Đông Dương, Giáp có ghi:

Từ năm 1950, chúng ta vẫn giữ thế chủ động trên chiến trường chính Bắc Bộ. Hạ tuần

tháng Chín năm 1953, các đồng chí Trung Quốc chuyển cho ta một bản kế hoạch Navarre với cả bản đồ, do cơ quan tình báo của bạn thu thập được.

Đoạn sau, Giáp nói về kế hoạch mang tên tướng Henri Navarre, tổng chỉ huy quân Pháp ở Đông Dương từ 1953.

Tiếp sau đó, ở trang 19, Giáp viết:

Vi Quốc Thanh về nước mới sang, cùng tôi lên Khuổi Tát gặp HCM. Sau khi nghe trình bày kế hoạch của địch, HCM nói 'Navarre rất nhiều tham vọng, muốn giành chiến thắng lớn về quân sự. Địch muốn chủ động, ta buộc chúng phải lâm vào bị động. Địch muốn tập trung quân cơ động thì ta có kế hoạch buộc chúng phải phân tán mà đánh'. Tôi và Vi Quốc Thanh nhất trí mở những cuộc tấn công nhằm vào những chiến trường hiểm yếu mà địch yếu, hoặc tương đối yếu, nhưng lại không thể bỏ, là cách tốt nhất buộc địch phải phân tán lực lượng. Cũng nhất trí về hướng Lai Châu, hướng Trung và Hạ Lào.

Từ sở chỉ huy của De Castries khó phân biệt được đâu là quân Việt Minh và đâu là cố vấn Trung Quốc

Ở đoạn này, Giáp không nói rõ ai 'trình bày kế hoạch của địch' cho Hồ Chí Minh và quá trình đi đến 'nhất trí' là như thế nào, vai trò của Vi Quốc Thanh ra sao. Tuy nhiên, có thể hiểu từ đoạn văn trên rằng Giáp muốn nhấn mạnh vai trò định hướng quân sự chiến lược của Hồ Chí Minh.

Sang trang 23, Giáp ghi rằng ông bàn với Hoàng Văn Thái cùng các đồng chí cố vấn xây dựng một kế hoạch đánh địch ở nhiều hướng, buộc địch phải phân tán, đối phó, nhằm trước hết là phá thế tập trung binh lực của địch ở đồng bằng.

Trong phần về giai đoạn đưa quân lên Điện Biên Phủ, nhiều trang trong cuốn sách được dành để phân tích chiến lược của Henri Navarre và các nhận định của phía Việt Nam cùng các chiến dịch của các đơn vị quân Việt Nam tại các vùng khác. Không thấy Giáp nhắc đến các cố vấn Trung Quốc trừ một đoạn như ở trang 47.

Giáp viết: Ngày 26 tháng 11 năm 1953, cơ quan tiền phương của Bộ lên đường đi chiến dịch Tây Bắc. Đoàn Cố vấn Trung Quốc rất tán đồng chủ trương và kế hoạch tác chiến Đông Xuân của ta chọn Tây Bắc là hướng chính. Đoàn cử đồng chí Mai Gia Sinh, Cố vấn tham mưu, cùng đi với anh (Hoàng Văn) Thái.

Và mãi đến trang 107, Võ Nguyên Giáp mới nhắc đến nhân vật Vi Quốc Thanh ở một đoạn rất quan trọng. Vị đại tướng mô tả về quyết định khó nhất cuộc đời của ông là quyết định bỏ phương án đánh nhanh thắng nhanh đầu năm 1954 để chuyển sang phương án đánh chậm nhưng chắc thắng theo lời dặn của Hồ Chí Minh. Khi đó, phía Việt Nam đã kéo pháo vào và chuẩn bị đánh dồn dập trước khi quân Pháp kịp củng cố cứ điểm Điện Biên.

Theo những gì Giáp viết thì trước cuộc họp đảng ủy mặt trận sáng 26/01/1954, ông gặp Vi Quốc Thanh để bàn về quyết định đó. Ông viết:

Tôi bảo đồng chí Hoàng Minh Phương, trưởng đoàn phiên dịch của Bộ, chuẩn bị cho tôi gặp ngay đồng chí Trường đoàn Cố vấn quân sự.

Đồng chí Vi Quốc Thanh ngạc nhiên nhìn nắm ngải cứu trên trán tôi. Đồng chí ân cần hỏi thăm sức khỏe, rồi nói:

-Trận đánh sắp bắt đầu. Đề nghị Võ Tổng cho biết tình hình tới lúc này ra sao?

Tôi đáp:

-Đó cũng là vấn đề tôi muốn trao đổi với đồng chí Trường đoàn. Qua theo dõi tình hình, tôi cho rằng địch không còn trong trạng thái lâm thời phòng ngự, mà đã trở thành một tập đoàn cứ điểm phòng ngự kiên cố. Vì vậy không thể đánh theo kế hoạch đã định...

Tôi nói tiếp ba khó khăn lớn nhất của bộ đội, rồi kết luận:

-Nếu đánh là thất bại.

-Vậy nên xử trí thế nào?

-Ý định của tôi là ra lệnh hoãn cuộc tiến công ngay chiều hôm nay, thu quân về vị trí tập kết, chuẩn bị lại theo phương châm đánh chắc, tiến chắc.

Sau giây lát suy nghĩ, đồng chí Vi nói:

-Tôi đồng ý với Võ Tổng. Tôi sẽ làm công tác tư tưởng với các đồng chí trong đoàn cố vấn.

-Thời gian gấp. Tôi cần họp đảng ủy để quyết định. Và đã có dự kiến cho (đại đoàn) 308 tiến về phía Luông Phabăng, bộc lộ lực lượng chừng nào, kéo quân địch về hướng đó, không để chúng gây khó khăn khi quân ra kéo pháo ra...

Cuộc trao đổi giữa tôi với đồng chí Vi diễn ra khoảng hơn nửa giờ. Tôi nghĩ đồng chí Vi sẽ không dễ dàng thuyết phục các chuyên gia đã cho rằng chỉ có đánh nhanh thắng nhanh mới giành thắng lợi.

Qua đoạn văn này, người đọc có thể hiểu rằng các cố vấn Trung Quốc từ trước tới đó muốn Việt Nam thực hiện phương án tấn công đánh chóng để tiêu diệt Điện Biên Phủ. Nhưng sau đó Giáp không trở lại chuyện Vi Quốc Thanh thuyết phục các cố vấn như thế nào.

Những dòng ghi chép từ quá khứ giúp giới trẻ hiểu thêm về lịch sử

Trang 136 có thêm một đoạn nói về việc Giáp tới lán chúc Tết trưởng đoàn cố vấn Trung Quốc. Đó là dịp Tết Giáp Ngọ. Nhân đó, ông Vi Quốc Thanh 'đã đề nghị Quân ủy Trung ương và Bộ Tổng tham mưu quân Giải phóng nhân dân Trung Quốc gửi sang gấp những tài liệu tổng kết kinh nghiệm chiến đấu mới nhất ở Triều Tiên, nhất là kinh nghiệm xây dựng trận địa và chiến đấu đường hầm, kể cả cuốn sách Thượng Cam Lĩnh, để bộ đội Việt Minh tham khảo'.

Trong phần về 'trận địa chiến hào' ở trang 155 có đoạn:

Các cố vấn Trung Quốc giới thiệu với chúng ta kinh nghiệm của TQ trong chiến dịch Hoài Hải. Tại đây, giải phóng quân đã đào những đường hào cho pháo và ô tô vận động dưới những trận oanh kích của địch. Các đồng chí cũng nhắc đến kinh nghiệm chiến đấu đường hầm ở Triều Tiên. Quân chí nguyện Trung Quốc và quân đội Triều

Tiên đã kiến thiết những đường hầm trong lòng núi tuyết đối an toàn trong những trận đấu pháo với địch. Anh Thái tổ chức cho một đơn vị công binh đào thực nghiệm... **Tôi cùng Cố vấn Mai Gia Sinh trực tiếp theo dõi việc đào trận địa chiến hào của một tiểu đội theo những yêu cầu Bộ chỉ huy Mặt trận đã đề ra...**

Như vậy, ngoài phần nói trong đoạn sau cuốn sách về cuộc gặp của Hồ Chí Minh với Chu Ân Lai tại Liễu Châu mà Giáp có tham gia để bàn về quyết định lấy vĩ tuyến nào làm đường giới tuyến tạm thời thì tướng Giáp không nhắc đến các nhân vật Trung Quốc trong suốt quá trình diễn ra trận Điện Biên Phủ nữa.

Cuốn sách của ông Võ Nguyên Giáp cũng không cho biết đoàn cố vấn Trung Quốc có bao nhiêu người, mang những quân hàm cấp gì, thời gian họ ở Việt Nam bao lâu, ở những đâu và quá trình liên lạc, trao đổi giữa họ và phía Việt Nam xảy ra như thế nào. **Tóm lại, trong cuốn sách của ông Giáp, sự hiện diện của các cố vấn Trung Quốc khá là mờ nhạt.** Trong tổng số 476 trang sách chỉ có chừng hơn 10 trang có những đoạn về đề tài này.

Trợ giúp quân sự

Về sự giúp đỡ quân sự của Trung Quốc, ở trang 348 có một đoạn như sau:

Trong thực tế, về đạn 105, ta chỉ có tổng số khoảng 20.000 viên, gồm 11.000 viên chiến lợi phẩm của chiến dịch Biên Giới, 3.600 viên do Trung Quốc viện trợ kèm theo pháo, 440 viên chiến lợi phẩm của mặt trận Trung Lào, và khoảng 5.000 thu được của địch thả dù tiếp tế. Sau chiến tranh Triều Tiên, đạn pháo 105 ở Trung Quốc cũng rất khan hiếm. Trước nhu cầu cấp thiết của chiến dịch, bạn đã vét đạn 105 từ các kho chuyển cho ta, nhưng 7.400 viên tháng 5 năm 1954 mới tới khi trận đánh đã kết thúc.

Có một chi tiết không chính xác trong các con số Việt Nam đưa ra về số đạn pháo 105 ly. Đại tướng Võ Nguyên Giáp viết là 3.600 viên nhưng trong một bài báo trên tờ Quân Đội Nhân Dân 08/01/2004, ông Hoàng Xuân Tùy, nguyên trưởng ban tuyên huấn mặt trận Điện Biên Phủ lại đưa ra con số 3000 viên. Tuy thế có thể coi đây là một sự sai lệch không đáng kể.

Từ những đoạn văn khác, người đọc có thể hiểu rằng số đạn dùng cho các loại pháo khác và cao xạ là rất lớn. Ở trang 339 có câu Pháo đối đạn trầm trọng. Có ngày mỗi khẩu pháo của ta chỉ còn hai, ba viên đạn. Trước đó, một số đơn vị cũng đã sử dụng đạn quá lãng phí. Một trung đoàn qua năm ngày kiểm chế pháo binh địch, bắn hết 2.000 viên đạn súng cối. Một tiểu đoàn phòng không 12 ly 7 trong một ngày, bắn tới 12.000 viên đạn.

Nhưng Giáp không nói về nguồn gốc và con số các loại đạn khác đó cũng như vũ khí, quân trang quân dụng của bộ đội Việt Nam là tự chế tạo, do Trung Quốc, Liên Xô hay nước nào giúp đỡ.

Khi đề cập đến quá trình tiếp tế lương thực, Giáp viết khá kỹ về các đóng góp của nhân dân các tỉnh như Thanh Hóa và các địa phương khác nhưng không nói gì đến Trung Quốc (?).

Trong đoạn về chuẩn bị đánh Điện Biên, Giáp có nhắc ngắn gọn đến cuộc Cải cách Ruộng đất. Ở trang 86, ông viết về Luật ruộng đất ngày 4/12/1953 'đã thổi một luồng sinh khí mới vào hàng ngũ những người kháng chiến, đặc biệt là cán bộ, chiến sĩ trong quân đội vốn phần lớn xuất thân từ nông dân' mà không nhắc đến quá trình Việt Nam

áp dụng phương pháp đấu tố của Trung Quốc trong Cải cách Ruộng đất.

Đặc biệt hơn cả, trong cuốn sách không hề có đoạn nào tổng kết con số thương vong của quân đội Việt Minh. Cũng không rõ trong số cổ vấn Trung Quốc có ai bị giết hay bị thương tại Điện Biên Phủ hay không (?).

Tư liệu có giá trị

Nhìn chung, cuốn sách của Võ Nguyên Giáp tập trung nhiều vào việc mô tả các trận đánh, nêu gương quyết tâm chiến thắng bộ đội Việt Minh .

Ông cũng để ra nhiều trang nhằm phân tích tình hình chiến sự ở Đông Dương, tác động qua lại giữa của các sự kiện ngoại giao trên thế giới và chiến trường. Tác giả đã dùng nhiều tư liệu từ các nguồn của Pháp và Mỹ có được sau này để bổ sung thông tin.

Sự hấp dẫn của cuốn sách chính là ở chỗ những phần về chính trường quốc tế, hiển nhiên được diễn dịch theo quan điểm chính thống của đảng cộng sản Việt Nam, giúp cho những người đọc nếu thiếu tư liệu quốc tế ở tại Việt Nam có một cái nhìn toàn cảnh vượt ra ngoài chính trận Điện Biên Phủ.

Nhưng cuốn sách không nhắc gì đến cái nhìn từ Bắc Kinh khiến người ta có thể hiểu rằng: hoặc ông Giáp không có trong tay các tài liệu của Trung Quốc chưa giải mật, hoặc ông không muốn dùng những gì Trung Quốc đưa ra trong thời gian xung đột biên giới với Việt Nam để nói về vai trò của họ trong hai cuộc kháng chiến của Việt Nam.

Qua những đoạn nói đến Vi Quốc Thanh và đoàn cổ vấn Trung Quốc, người đọc có thể hiểu là Trung Quốc, ít ra là vào thời gian đó, đã thông qua lời trưởng đoàn cổ vấn 'biểu thị quyết tâm đồng cam cộng khổ, đem hết trí tuệ và năng lực giúp bộ đội Việt Minh giành toàn thắng' (trang 136).

Ở phần tổng kết, cuốn sách trình bày chiến thắng Điện Biên Phủ theo tinh thần các nghị quyết từ trước tới nay của đảng cộng sản Việt Nam. Đó là quan điểm rằng đây là thắng lợi của cuộc chiến tranh toàn dân, toàn diện, lâu dài, liên tục, vừa kháng chiến, vừa kiến quốc. Nếu như các nhân vật Phương Tây, nhất là trong giới quân sự, thường coi tướng Giáp là kiến trúc sư của trận Điện Biên thì trong hồi ức của mình, Giáp không dám viết một câu nào về bản thân ở phần kết luận.

Đáng tiếc là Giáp không so sánh và cho người đọc biết chiến tranh nhân dân của Việt Nam khác chiến tranh nhân dân của Trung Quốc, Liên Xô hay Bắc Hàn ra sao và có sự trao đổi kinh nghiệm gì giữa các quân đội cộng sản thời đó hay không. Tuy vậy, người đọc có thể thấy rai rác trong nhiều trang sách những đoạn dùng từ ngữ rất lạ với tiếng Việt trước kháng chiến chống Pháp. Chẳng hạn các từ như công kiên, tung thâm, các đoạn nói về bộ đội đọc sách Thượng Cam Lĩnh cho thấy các kinh nghiệm chiến trường kèm theo cách nói, thậm chí ít nhiều tư duy quân sự Trung Quốc hay Bắc Triều Tiên đã có mặt ở Điện Biên Phủ. Giáp cũng không nhắc đến các đợt chỉnh huấn đấu đá dã man theo mô hình Trung Quốc trong quá trình xây dựng Quân đội Việt Minh.